

Täysistunto

Torstai 4.2.2016 klo 15.59—21.43

3.2. Suullinen kysymys turvapaikanhakijoiden kotouttamisesta (Olli-Poika Parviainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 2/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Olli-Poika Parviainen.

Keskustelu

16.29 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa puhemies! Aiheenani on kotouttaminen. Se, kuinka hyvin onnistumme Suomeen tulleiden ja etenkin lopulta Suomeen jäävien turvapaikanhakijoiden kotouttamisessa, on tämän päivän ja tulevien vuosien polttavimpia kysymyksiä. Hallituksesta onkin hyvin todettu, että maahanmuuttajien nopea aktivoiminen on tärkeää, kotouttaminen ei saa jäädä vain teorian tasolle ja että kotouttamisen käytäntöjä on uudistettava ennakkoluulottomasti.

Tämä työ alkaa jo vastaanottokeskuksista. Esimerkiksi vapaaehtoistyöhön osallistuminen voisi edistää kotoutumista tarjoamalla tekemistä, ihmisiin tutustumista ja tavallisen suomalaisen arjen näkemistä. Olemme kuitenkin joutuneet lukemaan uutisista, kuinka turvapaikanhakijoiden vapaaehtoistoimintaa päiväkodeissa on vastustettu ja lumenluontikin oli törmätä byrokraatiaan. Kysyisinkin sisäministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä varmistakseen, että vastaanottokeskuksissa tuetaan turvapaikanhakijoiden mahdollisuuksia tehdä vapaaehtoistyötä ja päästä osaksi suomalaista yhteisöä?

16.30 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä kotouttaminen on aivan keskeinen asia, jotta suomalainen yhteiskunta pystyy ottamaan vastaan ne ihmiset, jotka meiltä turvapaikan saavat, ja saamme heidät integroitua osaksi suomalaista yhteiskuntaa, myöskin rakentamaan Suomea.

Tämän työn pitää alkaa jo vastaanottokeskusvaiheessa, ja tähän on päättäväisesti lähdetty. Ensimmäinen asia, mikä tehdään, on osaamiskartoitus, ja sitä kautta jo lähdetään liikkeelle — katsotaan, millaista osaamista löytyy, millaisia koulutustarpeita on — ja siitä polku sitten jatkuu mahdollisimman nopeasti niillä, jotka turvapaikan saavat, kohti kotouttamiskoulutusta ja työelämää.

Tämä on meillä maahanmuuttopoliittisessa ministerityöryhmässä aivan keskeisiä asioita, mitä tällä hetkellä käsitellään. Ministerit Lindström ja Grahn-Laasonen osaltaan tuovat pöytään tällä hetkellä näihin kotouttamiskoulutukseen ja maahanmuuttajien koulutukseen liittyviä asioita. Tässä on paljon nyt työn alla, ja toivottavasti saadaan myöskin paljon valmista hyvin nopealla aikataululla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2016 vp

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen täydentää.

16.32 Opetus- ja kulttuuriministeri Sann Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onnistunut kotouttaminen on tämän kevään yksi suurimmista haasteista, ja tänä päivänä tämä keskustelu on ollut sikälikin ajankohtainen, että otin tänä aamuna vastaan asiantuntijoiden ehdotukset, 56 keinoa siitä, miten me voimme edistää kotoutumista koulutuksen keinoin. Suomeen viime vuonna tulleista turvapaikanhakijoista 84 prosenttia on alle 34-vuotiaita, ja heistä vielä vähän vajaa 70 prosenttia on 16—34-vuotiaita, mikä tulee tarkoittamaan sitä, että meillä on erittäin paljon tarvetta erilaisille yksilöllisille koulutuspoluille. Nykyiset, olemassa olevat rakenteet eivät toimi: ne ovat liian pitkiä, siellä on paljon tyhjäkäyntiä. Joustavuutta tarvitaan ja nopeampia polkuja niin koulutukseen kuin työelämäänkin. Hallitus on lähtenyt tässä erittäin määrätietoisesti liikkeelle, ja tulen itse pitämään huolen siitä, että nämä 56 ehdotusta lähtevät heti valmisteluun, osa niistä on jo hyvin pitkällä.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.33 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaanotokeskuksissa tehdään tosiaan jo nyt paljon arvokasta työtä, jolla pyritään yhteistyöhön paikallisten toimijoiden kanssa. Tavoitteenahan on saada mielekästä tekemistä turvapaikanhakijoille. Miten arvioitte nykytilannetta? Eli voitaisiinko tätä työtä jollain tapaa kehittää ja parantaa esimerkiksi näiden toimenpiteiden osalta, joita opetusministeri juuri mainitsi, ja haluaisitteko hieman avata niitä toimenpiteitä? Ja voisiko akuuttiin tarpeeseen vastata myös esimerkiksi maanlaajuisella tehokkaalla kampanjalla yhdessä järjestöjen kanssa? Voitaisiinko samalla mahdollisesti ohjata resursseja tähän kysymykseen?

16.33 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On harmi, että työministeri Lindström ei ole paikalla, hänellä olisi kaikkein parhaat tiedot näistä.

On selvää siis se, että jo vastaanottokeskusvaiheessa tämä kouluttautuminen pitää aloittaa, ja kuten sanoin, tämä osaamiskartoitus on ensimmäinen. Mutta sen lisäksi on ylipäänsä aktivointi, se että nämä ihmiset vastaanottokeskuksissa saavat tekemistä, saavat osallistua siihen arjen tekemiseen, voisivat auttaa, tehdä työtäkin siinä lähiympäristössä. Ja kuten täällä jo todettiin, me olemme törmänneet jälleen kerran suomalaiseen byrokraatiaan siinä, että lumitöiden tekeminenkään ei ollut mahdollista.

Näiden kaikkien asioiden kanssa me teemme tällä hetkellä töitä. Meidän täytyy miettiä uudella tavalla, jotta me saamme ihmiset, jotka haluavat osallistua, jotka haluavat tehdä, myöskin aktivoitua. Uskon, että sitä kautta, jos on mielekästä tekemistä ja sitä kautta kanssakäymistä lähiympäristön, kantasuomalaisten, kanssa, kaiken kaikkiaan integroituminen on sujuvampaa ja parempaa.

16.34 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyksessä nousi esiin tämä vapaaehtoistyön rooli, ja se on kyllä ollut aivan korvaamattoman tärkeää myöskin tässä ensimmäisessä vaiheessa. Omalla sektorillani opetus- ja kulttuuriministeriössä reagoimme heti ja lähdimme tukemaan muun muassa nuorisoalan järjestöjä ja urheiluseuroja ja myöskin kulttuurin keinoin vaikutta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2016 vp

maan siihen, että siellä paikallistoiminnassa, eri paikkakunnilla, voitaisiin huomioida vastaanottokeskukset. Esimerkiksi liikuntaseurat ovat lähteneet tähän erittäin innostuneesti mukaan, Martat ovat mukana, opiskelijajärjestöt ovat mukana, elikkä siellä on tehty erittäin paljon hyvää työtä, jossa hyväntahtoiset suomalaiset ovat lähteneet rakentamaan siltöjä vastaanottokeskuksissa olevien turvapaikanhakijoiden ja kantaväestön välille.

Me tarvitsemme toimia, jotka uudistavat meidän koulutusjärjestelmää ottamaan vastaan paremmin näitä maahanmuuttajia erilaisiin yksilöllisiin polkuihin, me tarvitsemme suoria väyliä työelämään ja me tulemme tarvitsemaan jatkossa myöskin vapaaehtoisten roolia siihen ja meidän kaikkien suomalaisten roolia siihen, että kun turvapaikanhakijat saavat turvapaikan — ne turvapaikanhakijat, jotka saavat turvapaikan — heidät voidaan tähän yhteiskuntaan kotouttaa ja he voivat kokea olonsa tervetulleeksi.

16.36 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme nähneet viimeisten kuukausien aikana valitettavasti väkivaltaongelmia, vihapuhetta, rikollista käyttäytymistä joissakin tilanteissa, joskus turvapaikanhakijoiden puolelta, joskus meidän kantasuomalaisten puolelta, ja kaikki tämä on yhtä tuomittavaa mielestäni. Nyt on tietysti hyvin tiukka paikka siinä, miten tämä kotoutuminen tapahtuu, ja kaikki keinot ovat arvokkaita.

Yksi sellainen asia, johon Suomessa on kiinnitetty huomiota usein, on se, että meillä on hyvin vähän maahanmuuttajataustaisia poliiseja ja viranomaisia. Olisi varmasti syytä myöskin poliisin toiminnan uskottavuuden lisäämiseksi ja poliisin tukemiseksi miettiä, voisiko tätä reittiä avata, että maahanmuuttajataustaiset, jotka ovat sitten Suomeen sijoittuneet, pääsisivät ehkä nykyistä helpommin jollakin tavalla tämmöisen uran alkuun. Mielestäni tämä olisi tärkeää.

Ja ehkä yleisenä kysymyksenä: onko hallituksella aikomus lisätä nyt poliisin ja maahanmuuttoviranomaisten resursseja ainakin tilapäisesti, kun tilanne on tällainen?

16.37 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aloitan tästä viimeisestä, eli me olemme lisänneet poliisin, turvallisuusviranomaisten ja maahanmuuttoviranomaisten resursseja tälle vuodelle merkittävästi. Se on osin ollut aivan pakokokin, mutta sitten on tehty myöskin se valinta, että nimenomaan turvallisuuteen on satsattu erityisesti. Huoli ehkä enemmänkin on tulevissa vuosissa, mutta niihin asioihin palaamme sitten. Me teemme sisäisen turvallisuuden selontekoa parhaillaan, ja siitä meillä on mahdollisuus keskustella tässäkin salissa.

On aivan totta, että meillä on puutetta ulkomaalaistaustaisista poliiseista. Tämä on ollut jo pidempään poliisin tiedossa, ja tässä on ollut ja on koko ajan erityinen projekti, jolla myöskin maahanmuuttajanuoria kannustetaan hakeutumaan poliisiopintoihin. Minusta se on erittäin kannatettavaa ja omalla tavallaan varmasti helpottaisi poliisin ja maahanmuuttajien välistä kanssakäymistä.

16.38 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kotouttamisessa oikeastaan yhdistyy valtiovarainministerin näkökulmasta kaksi kokonaisuutta: Ensimmäinen on se kirjanpitoharjoitus, jonka joudumme tekemään turvapaikanhakijoiden kustannusten nousun myötä. Karkeasti se on noin 0,5 miljardia vuodessa, kun käsitellään, kun lisäämme sisäministeriön määrärahoja ja niin edespäin. Mutta toinen puoli, jota meidän pitää tarkastella pitkällä aikavälillä, liittyy nimenomaan kotout-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2016 vp

tamiseen ja siihen, miten maahanmuuttajat, turvapaikanhakijat, saadaan töihin. He muuttavat, kuten ministeri Grahn-Laasonen tuossa hyvin totesi, meidän väestörakennettamme. Jos 80 prosenttia heistä, jotka ovat tulleet maahan, ovat nyt alle 34-vuotiaita, mahdollisuudet työllistää ovat huikeat. Viimeinen huomio tähän: IMF:n arvion mukaan, vaikka Eurooppa hoitaisi tämän turvapaikkatilanteen huonosti, talouskasvun näkökulmasta puhumme noin 0,2 prosentin kasvusta vuosittain.

Viimeinen huomio: Ymmärrän, että tämä on vaikea keskustelunaihe. Kannattaa kuitenkin pistää mittakaavaan: turvapaikanhakijoita viime vuonna oli noin 0,2 prosenttia koko Euroopan väestöstä.

16.39 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eurooppalaiset arvot ja saavutukset ovat uhanalaisia, ja yksi syy siihen on, että Eurooppa ei ole kyennyt toistaiseksi sopimaan ja toteuttamaan sitä yhteistä rajavalvontaa, sitä yhteistä ja yhtenäistä turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkaa, jota tämän säilyttäminen edellyttää. Ja kaikki tuki ministeri Orpolle ja hallitukselle siltä osin kuin te tätä haluatte ajaa ja pyritte Euroopassa ajamaan.

Mutta kotouttamisen kannalta näen myöskin toisen vaaran näille arvoille, ja se on se vihapuhe ja suoranainen väkivalta — viimeinen polttopulloisku esimerkkinä — jota tilanne on myöskin synnyttänyt. Kysyisin ministeri Orpolta: mitenkä näette ja kuinka suurena ongelmana sen, että meillä ei olla ehkä vieläkaan riittävästi sekä arvojohtamisen keinoin että tarvittaessa viranomaistoimin kyetty puuttumaan tällaiseen vastakkaisuuksia kärjistävään, vihaa ylläpitävään ja synnyttävään ja väärin tietoihin perustuvaan toimintaan?

16.40 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On niin, että yksin viranomaistoimin näitä ongelmia, joita nyt on nähty, näitä käsittämättömiä, tuomittavia väkivallantekoja eri suuntiin, ei pystytä ratkaisemaan — niitä voidaan ennalta ehkäistä, niitä voidaan vähentää, mutta ne eivät luo sitä kestävää ratkaisua. Kestävä ratkaisu löytyy siitä, että me käymme arvokeskustelua Suomessa avoimesti, tosiasioihin perustuen siitä, mistä on kyse, miten me tämän asian kohtaamme, miten me hoidamme tätä kansalaisyhteiskuntana. Meidän pitää käydä hyvää keskustelua ja ymmärtää se, että tämä muutos, jonka me olemme kohdanneet, ei ole ohimenevä ilmiö vaan me olemme ilmiön edessä, joka tulee jatkumaan. Volyymista ja lukumääristä en osaa sanoa, mutta on selvää, että paine maahanmuuttoon Eurooppaan ja myös Suomeen tulee jatkumaan. Siksi meidän täytyy pystyä keskustelemaan tämä asia eikä yrittää vain unohtaa tätä olemassa olevaa olotilaa.

16.41 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Tuomioja on täysin oikeassa siinä, että tähän turvapaikkakysymykseen on vain ja ainoastaan yhteiseurooppalaisia ratkaisuja. Itse uskon vahvasti siihen, että tässä tulee käymään niin, että turvapaikkapolitiikassa, ulkorajavalvonnassa, oikeus- ja sisäasioissa ylipäätään, tulemme tiivistämään yhteistyötä Euroopan unionin sisällä. Se on se ainoa ratkaisu, koska me näemme sen, mihinkä hallitustenvälisyys voi pahimmillaan näissä kysymyksissä johtaa.

Toinen asia, jonka edustaja Tuomioja nosti esille, oli eurooppalaiset arvot. Kyllä, tällä hetkellä käydään eurooppalaisista arvoista vilkastakin keskustelua. Mielestäni on erittäin tärkeää, että me pidämme kiinni niistä länsimaisista perusarvoista, joihinkä koko Euroopan unioni pohjautuu: vapaus, vastuu, ihmisoikeudet, perusoikeudet, sananvapaus. Ja kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2016 vp

kulttuurit törmäävät, syntyy keskustelu näistä. Hallituksen linja on yksiselitteisen selkeä, ja se on määritelty meidän hallitusohjelmassamme: siellä puhutaan avoimuudesta, suvaitsevaisuudesta ja kansainvälisyydestä, ja tätä me edustamme myös Euroopan unionin kentillä.

16.42 Pirkko Mattila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Alkuperäinen kysymys koski kotouttamistoimenpiteitä, ja olen iloinen, että, ministeri Grahn-Laasonen, nostitte esiin vapaaehtoistyön esteet. Toivon, että se keskustelu, jota myös viime vuosina on käyty eduskunnassa, nostaisi esiin myöskin vaikkapa sen suomalaisen työttömän mahdollisuuden osallistua vapaaehtoistyöhön.

Kunnat ovat hyvin merkittävässä asemassa tämän turvapaikkaprosessin osana, ja vaikka valtio aluksi näistä kustannuksista huolehtiikin, niin kyllähän tämä pitkä prosessi päättyy loppujen lopuksi kuntiin, ja niin kuin tässäkin on todettu, tämä ilmiö ei ole ohimenevä. Haluaisin kysyä kuntaministeriltä: miten te näette nyt kuntien roolin ja resurssit, nimenomaan ne resurssit, kun halutaan nopeasti toimenpiteitä ja kuitenkin tiedetään rajalliset resurssit?

16.43 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin lasten ja nuorten osaltahan on tilanne se, että se vaatii hetimiten kunnilta resursseja, ja kuten täällä nyt ja aiemminkin ministeri Grahn-Laasonen on kertonut, siihen ollaan pystytty varautumaan. Mutta sitten on oikea kysymys, miten jatkossa — nyt kun arvioidaan, että tänä vuonna vähintään 10 000 turvapaikanhakijaa saa myönteisen päätöksen — pystytään kunnissa toimimaan. Meidän pitää tietysti arvioida tätä taloudellista puolta, joka kulkee itse asiassa kotouttamisen osalta ely-keskuksien kautta, varmasti myös tuolla kehysriihen paikkeilla. Ja kuten kysyjä tietää, niin onhan niin, että jokainen myönteisen päätöksen saanut saa itse valita myös sen, mihinkä kuntaan menee, ja tietysti sitä kautta varmaan suurin paine kohdistuu suuriin kaupunkeihin, mutta toivomme, että tulisi tasaisemmin eri kuntiin. Tässä on monia kysymyksiä vielä ratkaistavana.

Puhemies Maria Lohela: Vielä yksi kysymys tähän aiheeseen.

16.44 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on tuoreessa maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassaan tehnyt ehdotuksen kotouttavan työtoimintajärjestelmän luomisesta turvapaikanhakijoille, mikä mahdollistaisi sen, että ennen kuin turvapaikanhakijalla on tämä työlupa, eli ennen sitä karenssiajan päättymistä, hänelle tulisi oikeus ja jopa velvollisuus vastaanottorahaa vastaan osallistua kotouttavaan työtoimintaan joko vastaanottokeskuksessa, järjestöissä, kunnissa tai sitten myös yrityksissä. Silloin hänellä olisi mahdollisuus myös tutustua työelämään ja kenties saada vaikka jonkinlainen työtodistus, niin että sitten jos hän saa myönteisen luvan, niin hän pääsisi nopeammin työhön kiinni. Tällä vältettäisiin myös se niihin ehdotuksiin, joissa on ehdotettu tämän karenssiajan lyhentämistä, liittyvä vetotekijä, (Puhemies koputtaa) jos ikään kuin sekoitetaan nämä kaksi järjestelmää...

Puhemies Maria Lohela: Kysymys nyt!

...työperusteinen ja humanitäärinen. Mitä mieltä olette?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2016 vp

16.45 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki esitykset, joilla me nyt pystymme aktivoimaan turvapaikanhakijoita, maahanmuuttajia, auttamaan heidät nopeasti työelämään ja integroitumaan yhteiskuntaan, otetaan nyt avoimesti vastaan ja käydään läpi, tämä teidänkin esityksenne. Lupaen sen.

Siis avainsanoja ovat nämä: "nopeasti", "aktiivitoimenpiteisiin", "työelämään" ja "integroitumaan yhteiskuntaan". Sama pätee siis tietenkin myöskin suomalaisiin työttömiin. Me tarvitsemme näitä samoja keinoja myöskin heille.

Mutta näihin karensseihin. Meillä on nyt käytäntö, että kolmen kuukauden jälkeen pääsee työelämään, ja käytännössä meillä menee nyt pidempään näiden papereiden selvittämisessä ja turvapaikkapäätösten tekemisessä, koska tulijoita on ollut niin paljon. Jatkossa tämä aika tulee lyhenemään, kun tämä mylly alkaa jauhaa ja saadaan nopeammassa tahdissa näitä päätöksiä tehtyä.

Meidän täytyy käydä läpi kaikki ehdotukset, mitä tähän tulee, ja saada nopeasti käytäntöjä. Meillä ei ole paljon aikaa odottaa, koska nämä ihmiset ovat jo täällä.

Kysymyksen käsittely päättyi.